

A média hatása a szerzői személyhez fűződő jogokra

SÁPI EDIT*

1. Bevezető gondolatok

A szerzői jog és a média kapcsolatával már több ízben foglalkozott a hazai jogtudomány,¹ hiszen a két terület elemi szinten és elválaszthatatlanul kötődik egymáshoz. A jelen tanulmány a szerzői személyhez fűződő jogok médiában történő megjelenéséről és érvényesüléséről ad képet. A tanulmány vizsgálja a szerzői személyhez fűző jogok helyzetét a hagyományos és az újmédiában, valamint a reklámparban. A hagyományos média kapcsán a közszolgálati és kereskedelmi csatornák műsoraiban felmerülő személyhez fűződő jogi kérdésekről lesz szó, míg az újmédia vonatkozásában a közösségimédia-platformok hatásáról a szerző jogaira. Noha a reklámok nagyrészt még mindig a televízióban meghatározók, külön fejezetben kerül sor e téma tárgyalására, a munka logikai vonalvezetése miatt.

A szerzőt megillető személyhez fűződő jogokat érdemes a jelenlegi (média)viszonyok között is kiemelten kezelni, hiszen a digitális forradalom, amely a médiára is nagy hatást gyakorol,² átalakította a szerzői jogi viszonyok térképét. Ebben a helyzetben a személyhez fűződő jogok garanciális jellegét továbbra is szükséges hangsúlyozni, hiszen az alkotómunka ösztönzésében az „erkölcsi megbecsülés” legalább olyan fontos szerepet játszik, mint a kizárólagos vagyoni jogok.

Az alkotók védelme erőteljesen kötődik a személyiség védelméhez. Nem véletlen, hogy a szerzői jogvédelem egyik eredője a személyiség védelme,³ hiszen a műre úgy is tekinthetünk, mint a szerző személyiségének integráns részére, így a kettő – a szerző és a műve – voltaképpen elválaszthatatlan egymástól.⁴ Valójában tehát a szerzői személyhez fűződő jogok arra hivatottak, hogy a szerző és a műve közötti szoros kapcsolatot a külvilág számára is megjelenítsék. Ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy bár a jogszabály elvi szinten erőteljes védelemben részesíti a személy-

* Adjunktus, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Civilisztikai Tudományok Intézete Polgári Jogi Tanszék.

¹ A teljesség igénye nélkül lásd pl. SARKADY Ildikó: *Stratégiák és jogalkotás. A hazai média- és a kapcsolódó szerzői jogi szabályozás elmúlt tíz éve*. PhD-értekezés, Szegedi Tudományegyetem, 2016; SARKADY Ildikó – GRAD-GYENGE Anikó: *A média-értéklánc szerzői jogi vonatkozásai*. Budapest, Médiatudományi Intézet, 2012; POGÁCSÁS Anett: *A szerzői jog és a média*. In KOLTAY András – NYAKAS Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog*. Budapest, Wolters Kluwer, 2012, 453–480.; KISS Zoltán – SZIVI Gabriella: *A közszolgálati médiaszolgáltatás és a szellemi tulajdonjogok kapcsolódási pontjai és szabályozási környezete*. Budapest, Médiatudományi Intézet, 2015.

² David GRAZIAN: Review: A Digital Revolution? A Reassessment of New Media and Cultural Production in the Digital Age. 597(1) *ANNALS* (2005) 209–222.

³ BALÁS P. Elemér: Szerzői jog. In SZLADITS Károly (szerk.): *A magyar magánjog I. Általános rész, személyi jog*. Budapest, Grill Károly, 1941, 675.; BALÁS P. Elemér: *Törvényjavaslat a szerzői jogról*. Budapest, Magyar Jogászegylet, 1947, 43.

⁴ J. Carlos FERNANDEZ-MOLINA – Eduardo PELS: The Moral Rights of Authors in the Age of Digital Information. 52(2) *Journal of the American Society for Information Science and Technology* (2001) 110.

hez fűződő jogokat,⁵ azok a gyakorlatban mégis igen sérülékenyek. Ez a sérülékenység az utóbbi években hatványozottan jelenik meg, aminek a digitális környezet is az oka. Ha mindezt a média közegére vetítjük, több példát is találhatunk olyan helyzetekre – különösen a közösségi médiában és a reklámparban –, amelyek a szerzői személyhez fűződő jogokat érintik, néhol hátrányosan. Szemléletes példája ennek az, amikor egy Bonduelle-reklámban Giacomo Rossini *Tell Vilmos* című operájának nyitánya hangzik fel vagy amikor más klasszikus zeneszámokat használnak például mosogatóreklámokhoz, higiéniai termékek ajánlásához vagy futballmeccsek beharangozójához. A sérülékenység bizonyos személyhez fűződő jogok tekintetében könnyebben felfedezhető és kimutatható, más esetben komoly értelmezési kérdéseket vet fel, így a névfeltüntetés megsértése egyértelműbb és könnyebben tetten érhető, mint a mű egységének sérelme.

A digitalizáció által felerősített médiakonvergencia és a digitális média időszakában, ha kap is figyelmet a szerzői jog, ez a figyelem sokkal inkább a vagyoni jogokra helyeződik, semmint a személyhez fűződő jogokra. Mindennapjaink során szinte már nem lehet kikerülni a közösségimédia-platformokat, amelyek anélkül válnak a médiapiac befolyásos szereplőivé, hogy bármilyen tartalmat előállítanak,⁶ így szoros kapcsolatba kerülnek a szerzői (személyhez fűződő) jogokkal is. Egyes nézetek szerint ezeken a területeken a szerző személyhez fűződő jogai egyenesen *persona non gratának* minősülnek.⁷ Ez leginkább a közösségi platformok kapcsán jelenik meg, ahol a szerzői jogok – és különösen a szerzői személyhez fűződő jogok – nem maguktól értetődők.

2. A média egyes felületei és a szerzői jog

A média és a szerzői jog kapcsolatának vizsgálata többrétű kérdés. A szerzői jogok és különösen a szerzői személyhez fűződő jogok érvényesülése különféle módokon mehet végbe a hagyományos és az újmédia felületein, ezek a platformok más és más szerzői, jogosult és felhasználói hozzáállást kívánnak. Emiatt szükségét éreztük egy rövid fogalmi alapvetésnek és a két terület közötti kapcsolódási pontok felvázolásának.

2.1. Fogalmi megközelítések

A média természetének és fogalmának meghatározásakor érdemes a jogtudományon túlra is tekinteni. A kommunikációtudományokban a média pontos fogalmának meghatározása vita tárgyát képezi, azonban leginkább egy olyan gyűjtőfogalomként tekintenek rá, amely a (média) technológiára, a (média)termékre és szolgáltatásra, valamint a műfaji tartalomra együttesen

⁵ Ezt mutatja például az, hogy nem lehet róluk lemondani, és átruházni sem lehet őket.

⁶ KOLTAY András: A véleménynyilvánítás szabadsága. In JAKAB András – FEKETE Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia* (Alkotmányjog rovat, rovatszerkesztő: BODNÁR Eszter – JAKAB András), <https://bit.ly/3MAWtn3>, 2018 [143].

⁷ Guy PESSACH: The Author's Moral Right of Integrity in Cyberspace: A Preliminary Normative Framework. *3 International Review of Industrial Property and Copyright Law* (2003) 251.

utal.⁸ A kommunikációtudományi meghatározás tehát egy gumifogalom, amely pontosan a flexibilitásánál fogva alkalmas a médiakonvergencia által előidézett változások egy csokorba gyűjtésére.⁹ Bölcsészettudományi megközelítésben pedig egy olyan közeg, amelyben a felhasználók magukat és érdeklődésüket közvetett (mediatizált) terekben fejezik ki, és ezek útján lépnek egymással interaktív kapcsolatba.¹⁰

Ezzel szemben a jogtudomány más aspektusból, tartalmi és felelősségi oldaláról közelíti meg a média fogalmát. A hatályos jogszabályi rendelkezések az „audiovizuális médiaszolgáltatás” fogalmával operálnak,¹¹ amely olyan szolgáltatás, amelyért egy médiaszolgáltató szerkesztői felelősséggel rendelkezik, és amely tájékoztatás, szórakoztatás vagy oktatás céljából tartalmat juttat el a közönséghez elektronikus hírközlő hálózaton keresztül, sugárzott vagy lekérhető formában (lásd AVMS irányelv). Az uniós fogalom meghatározással egybecsengően megfogalmazott Smtv.-beli „médiaszolgáltatás” az EUMSZ 56. és 57. cikke szerinti önálló, üzletszerűen (vagyis rendszeresen, nyereség elérése érdekében, gazdasági kockázatvállalás mellett) végzett gazdasági szolgáltatást takarja, amelynek vagy egy elválasztható részének elsődleges célja, hogy egy médiaszolgáltató szerkesztői felelősségi körébe tartozó műsorszámokat tájékoztatás, szórakoztatás vagy oktatás céljából a nyilvánossághoz eljuttassa valamely elektronikus hírközlő hálózaton keresztül [Smtv. 1. § (1) bekezdés].

Koltay András kiemeli, hogy az AVMS irányelvben megjelenített fogalom elviekben kiterjeszhető más médiumokra is (rádió, sajtó), azonban az az uniós egységes piac szabályozási jellege miatt csak a gazdasági szolgáltatásokra koncentrál, így ezt a fogalmi megközelítést nem lehet a média egészére alkalmazni.¹² A média fogalmánál Koltay utal továbbá arra is, hogy a média új környezete, az újonnan megjelent médiumok miatt a médiaszolgáltatás „magában foglalja mindazon új szereplőket, akik a tartalomelőállítás és -terjesztés folyamatában részt vesznek, potenciálisan nagyszámú emberhez eljuttatva a tartalmakat (tartalomaggregátorok, alkalmazás- [applikáció-] készítő, felhasználók, akik tartalmat állítanak elő, az infrastruktúra működtetését ellátó vállalkozások), amennyiben rendelkeznek szerkesztői befolyással vagy felügyelik az adott tartalmat”.¹³

⁸ GÁLIK Mihály: A média átalakulása – a tömegmédiától a digitális hálózati médiáig. *Vezetéstudomány*, 2018/12., 58.

⁹ Megjegyzendő, hogy bár a médiakonvergenciát legtöbbször a közelmúlt „találmányának” tekintjük, egyes nézetek szerint a „médiakonvergencia és ezzel együtt a különböző platformok közötti átjárás lehetősége bizonyos mértékben mindig is létezett. A leghíresebb filmsztárok a televízióban is feltűntek, ahogy népszerű rádiósok is válhattak televízióssá, és előbb-utóbb a legnépszerűbb televíziós sztárok is felbukkanhattak a filmvászonon.” GULD Ádám: Konvergens média, konvergens médiasztárok? *Alföld*, 2019/3., 50.

¹⁰ KOLTAY Tibor: A tudomány és az új média viszonyáról. *Magyar Tudomány*, 2014/3., 345.

¹¹ Ide sorolhatóak a 2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól (Smtv.), a 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról (Mtrtv.), az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv, AVMS irányelv), valamint az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1808 irányelve (2018. november 14.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelvnek (audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról.

¹² KOLTAY i. m. (6. lj.) [90].

¹³ Uo. [93].

Az Smtv. és az Mttv. tárgyi hatálya a médiatartalmakra terjed ki, vagyis a lineáris médiaszolgáltatásoknak nevezett hagyományos televízióra és rádióra, a lekérhető médiaszolgáltatásokra, valamint a nyomtatott és az internetes sajtótermékekre. Így médiatartalomnak minősül valamennyi médiaszolgáltatás során és sajtótermékben kínált tartalom.¹⁴ A médiatartalom és a médiatartalom-szolgáltató fogalma könnyebben írható le a jogtudomány eszköztárával, mint a közösségi média, amely alatt jellemzően egyszerre értjük a Facebookot, az Instagramot, a TikTOKot, a Twittert, valamint a videómegosztó oldalakat is. Az egzakt fogalmi meghatározást nehezíti, hogy a közösségimédia-platformok önmagukban is sokfélék, hiszen más és más funkciót tölt be például az Instagram, a YouTube vagy a Twitter, így nem is tekinthetők médiának a szó hagyományos értelmében.¹⁵ Andreas Kaplan és Michael Haenlein szerint

a közösségi média egy olyan médiaeszköz, ahol az üzeneteket közösségi interakciókon keresztül terjesztik. Ez a médiaeszköz az internete alkalmazások olyan csoportját jelenti, amely a web 2.0 ideológiai és technológiai alapjaira épül, ami elősegíti, hogy kialakuljon és átalakuljon a felhasználó által létrehozott tartalom, ezáltal elősegíti a tudásdemokráciát, mialatt tartalombefogadókól tartalomszerkesztővé alakítja az embereket.¹⁶

Másutt utalnak rá, hogy a közösségimédia-platform fogalma még egyetlen uniós normaszövegben sem jelent meg. Mivel e szolgáltatások nyújtása az interneten történik, és az általuk teremtett közösségi tér is a világháló része, ahol a felhasználók eljuttathatják tartalmaikat a nyilvánossághoz, ezeket az online platformok közé lehet sorolni.¹⁷ Ahogyan erre Koltay utal, a „média »ökoszisztémájába« olyan szereplők is beletartoznak, akik hatással vannak a tartalom »felhasználóhoz« való eljutására”.¹⁸ A közösségi médiára egyes megfogalmazások szerint olyan internetes alkalmazások és oldalak összességéként tekinthetünk, amelyekben a közösség változásainak hatására folyamatosan változó tartalmat a felhasználók állítják elő a szolgáltató által biztosított keretek között.¹⁹ Ha olyan tartalmak megváltoztatása is előfordul, amelyek a szerzői jog hatálya alá tartoznak, akkor az szerzői jogi aggályokat vethet fel.

¹⁴ *Az új magyar médiaszabályozás*. Budapest, Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság, 2011, 125.

¹⁵ KOLTAY András: A *social media* platformok jogi státusa a szólásszabadság nézőpontjából. In *Medias Res*, 2019/1., 2.

¹⁶ Andreas KAPLAN – Michael HAENLEIN: Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media. 53(1) *Business Horizons* (2010) 59–68.

¹⁷ BARTÓKI-GÖNCZY Balázs et al.: Általános kérdések – áttekintés. In BARZÓ Tímea – CZÉKMANN Zsolt – CSÁK Csilla (szerk.): „*Gondolatok köztere*.” *A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban*. Miskolc, Miskolci Egyetem, 2021, 14.

¹⁸ KOLTAY András: A sajtószabadság fogalma ma. Új média, új szerkesztők és a jog hagyományos megközelítése. In KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején*, 2. Budapest, Wolters Kluwer, 2015, 115.

¹⁹ BÁNYÁSZ Péter: Kiberbűnözés és közösségi média. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 2017/4., 62.

2.2. A média és a szerzői jog közötti néhány kapcsolódási pont

A szóban forgó két terület közötti összefüggéseket számtalan aspektusból lehet vizsgálni. A tanulmány – választott nézőpontjából adódóan – azokra a kapcsolódási pontokra fókuszál, amelyek a leginkább kötődnek a szerzői személyhez fűződő jogokhoz. Az alkotások ösztönzésének és a kultúra terjesztésének célja a média- és a szerzői jogi szabályozás közötti természetes összekötőnek tekinthető.²⁰ A szerzői jog a véleménynyilvánítás szabadságából származó, művészi önkifejezésből fakadó alkotások jogi védelmeként maga is „a véleménynyilvánítási jog motorja”,²¹ noha a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása alapján is felfedezhető a szerzői jog és médiajog közötti különbségek.²² Az alkotás szabadsága és a művészi önkifejezés valójában „a személyiség önkifejezése”,²³ hiszen demonstrálja az alkotó és a műve közötti szoros szellemi és erkölcsi kapcsolatot. A szerzőt megillető személyhez fűződő jogok pedig pontosan ennek védelmére hivatottak sajátos garanciális jellegük okán, hiszen azt igyekeznek biztosítani, hogy az alkotók elismerést kapjanak a munkájukért nem anyagi formában is. Természetesen a személyhez fűződő jogok által nyújtott „elismerés” elsősorban erkölcsi jellegű, vagyoni oldalát szinte kizárólag akkor mutatja meg, amikor a szerző valamely személyhez fűződő joga sérül.

A sok tekintetben a közösségi média csoportjához tartozó videómegosztóplatform-szolgáltatók értelemszerűen relevánsak a szerzői művek szempontjából, hiszen olyan audiovizuális tartalmakat szolgáltatnak, amelyeket a felhasználók egyre nagyobb számban tekintenek meg, így az információmegosztás, a szórakoztatás és az oktatás fontos médiumává váltak.²⁴ A tanulmány a továbbiakban nem foglalkozik az egyik legkézenfekvőbb kapcsolódási ponttal, a filmalkotásokkal összefüggő kérdésekkel, mert az szétfeszítené a munka kereteit. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az Szjt. több szabályt is rögzít, amely a filmalkotásokkal kapcsolatos személyiségi jogokat rendezi, így például a mű integritásával összefüggő *final cut* szabályt²⁵ vagy a filmelőállító fellépési jogát a szerzői személyhez fűződő jogok érvényesítéséért [Szjt. 65. § (4) bekezdés].

3. A szerzői személyhez fűződő jogokról dióhéjban

A személyhez fűződő jogok a szerzőt a mű megalkotásának pillanatától – azaz a szerzői minőségének keletkezésétől – nyomban megilletik. A szerzői személyhez fűződő jogok az általános polgári jogi személyiségi jogok részét képezik, amely kapcsolatot az is erősíti, hogy a Ptk. sza-

²⁰ SARKADY Ildikó: A médiajog szerzői jogi megközelítése. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2011/6., 69.

²¹ FALUDI Gábor: A szerzői jog és az internet viszonyának egyes kérdései. *Acta conventus de iure civili. Tomus II.*, 2008, 10.

²² Sarkady Ildikó leszögezi: „Hangsúlyozni szükséges, hogy a médiajog a véleménynyilvánítás szabadságának, így a művészi kifejeződéseknek is egyaránt adhat teret és szabhat gátat. Ez utóbbi eset állhat fenn akkor, amikor a terjeszteni kívánt szerzői mű az Smtv.-ben szabályozott olyan jogok megsértésére irányul, mint pl. az emberi méltósághoz való jog. A két terület tehát rendeltetésének különbözőségéből fakadóan ütközhet egymással.” SARKADY i. m. (20. lj.) 69.

²³ BALÁS P. Elemér: Szerzői jog és dologi dinamizmus. In *Emlékkönyv Dr. Szladits Károly tanári működésének harmincadik évfordulójára*. Budapest, Grill Károly, 1938, 9.

²⁴ 2018-as AVMS irányelv (4) preambulumbekkezdés.

²⁵ Szjt. 65. § (1) bek. Lásd bővebben GRAD-GYENGE Anikó: *Film és szerzői jog. A megfilmesítési szerződés*. Budapest, Média tudományi Intézet, 2016, 73–74.

bályanyaga a szerzői jogi jogviszonyok háttérszabálya.²⁶ A Ptk.-beli személyiségi jogokhoz hasonlóan a szerző morális jogai is a szerzőhöz tapadnak. Ezen alapgondolat következménye az a törvényi szabály, hogy a szerző e jogairól nem mondhat le, azokat nem ruházhatja át és azok más módon sem szállhatnak át másra [Sztj. 9. § (2) bekezdés]. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy teljes mértékben megegyeznének az általános polgári jogi személyiségi jogokkal, hiszen lényeges különbség, hogy az Sztj.-ben nincs általános személyiségi jogi generálklauszula, következésképpen csak a törvényben nevesített személyhez fűződő jogok illetik meg a szerzőt, az Sztj. által biztosított személyhez fűződő jogok pedig az adott alany, a szerző halála után is fennmaradnak – hiszen ahogy Görög Márta fogalmaz, „kegyeleti joggá transzformálódnak”²⁷ –, sőt a névjog a védelmi idő leteltét is túléli.

Az Sztj. három személyhez fűződő jogot nevesít: a név feltüntetésének és a szerzői minőség elismerésének jogát, a mű nyilvánosságra hozatalának (és ezzel együtt visszavonásának) jogát és a mű egységéhez, integritásához fűződő jogot. A mű nyilvánosságra hozatala alapján a szerző dönti el, hogy művét nyilvánosságra hozza-e vagy sem (Sztj. 10. §). A mű nyilvánosságra hozatala előtt annak lényeges tartalmáról csak a szerző hozzájárulásával szabad a nyilvánosság számára tájékoztatást adni. A nyilvánosságra hozatal joga mellett az Sztj. a mű visszavonásához fűződő jogot is garantálja a szerző számára (Sztj. 11. §). A visszavonás jogának gyakorlása a joggyakorlatban kevésbé fordul elő, hiszen a jogszabály olyan előfeltételeket és következményeket fűz hozzá, amelyek határozottan leszűkítik e jog tényleges gyakorlását.

Az Sztj. 12. §-ában rögzített névfeltüntetés joga összekapcsolódik a szerzői minőség elismerésével. Az Sztj. 12. §-a értelmében a szerzőt megilleti a jog, hogy művén és a művére vonatkozó közleményen őt szerzőként feltüntessék, hogy e minőségét senki se vonja kétségbe, és hogy a művön felvett néven vagy név nélkül szerepeljen. A névfeltüntetés kiterjed a mű részleteinek átvételére, idézésére vagy ismertetésére is, azonban ennek gyakorlása műtípusonként eltérő lehet.²⁸ A szerző a neve feltüntetéséhez való jogot a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja [Sztj. 12. § (1) bekezdés]. A névfeltüntetés joga nem húzódik háttérbe átdolgozások esetén sem, hiszen ha egy mű átdolgozás útján jön létre, akkor az alapul szolgáló alkotás szerzőjének nevét az átdolgozott alkotáson is fel kell tüntetni.

A mű egységének védelme (integritásvédelem, torzításmentesség) a szerző egyik legalapvetőbb személyhez fűződő joga. Az Sztj. 13. §-a szerint a szerző személyhez fűződő jogát sérti művének a becsületére vagy jóhírnevére sérelmes mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása, megváltoztatása és a művel kapcsolatos más ilyen jellegű visszaélés. Az integritáshoz való jog valójában azonban nemcsak a fizikai egység megbontása ellen hivatott védeni, hanem a mű által képviselt mondanivalót is igyekszik őrizni.²⁹

²⁶ Lásd bővebben BOYTHA György – FALUDI Gábor: Javaslat az új Ptk. szerzői jogi és iparjogvédelmi rendelkezéseire. *Jogtudományi Közlemény*, 2008/4., 172–178.

²⁷ GÖRÖG Márta: Az elhunyt szerzőhöz kapcsolódó (személyhez fűződő) szerzői jogról. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2005/4–5., 40.

²⁸ POGÁCSÁS Anett: Mit veszíthet egy szerző? Gondolatok a sérelemdíj szerzői jogban betöltött szerepéről. In CSEHI Zoltán et al. (szerk.): *(L)Ex Cathedra et Praxis. Ünnepi Kötet Lábady Tamás 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Pázmány Press, 2014, 628.

²⁹ JANE C. GINSBURG: Have Moral Rights Come of (Digital) Age in the United States? 19 *Cardozo Law Review* (2001) 11.

Az integritásvédelem lényege tehát, hogy az alkotás eredeti, a szerző által szándékolt szellemisége akkor is sértetlenül maradjon meg, ha a művet a felhasználó módosítja, változtatja vagy átdolgozza. Ez a cél az alkotó és az alkotása közötti szellemi egységet, szellemi kapcsolatot hivatott kifejezni. A mű *egysége* és annak védelme kettős jelentéstartalmat hordoz, magának az „egység” szónak és a magyar nyelv különlegességének köszönhetően. Az egység ebben az értelemben egyrészt azt jelenti, hogy a szerző által képviselt szellemiség megbonthatatlan egész, amelynek a felhasználás során is fenn kell maradnia, másrészt pedig ha a változtatás összességében nincs negatív hatással a mű összképére, vagyis a művel kapcsolatban a szerző becsületére, jóhírére – mert annak *egységét* nem bontja meg, azt nem csorbítja –, akkor a magatartás a személyhez fűződő jog sérelmét sem vonja maga után.

A mű egységének védelmét a teljesség, sérthetetlenség fogalmával kell azonosítani, amely nem feltétlenül a fizikai egységet jelenti, hanem sokkal inkább a szellemi egységet, a mondanivaló sérthetetlenségét hivatott biztosítani. Az integritás rendeltetése egyrészt az, hogy védőernyője alá vonja a mű egészét, beleértve annak címét is, másrészt pedig, hogy e jog ne korlátozódjon pusztán azon művekre, amelyek anyagi formában, műpéldányokban testesülnek meg.³⁰

4. A szerzői személyhez fűződő jogok a hagyományos médiában

A hagyományos média alatt a tévét, a rádiót és a nyomtatott sajtót értjük. E három elem közül leginkább a tévéadásokkal összefüggésben merülnek fel a tanulmány szempontjából releváns kérdések. Mind a közszolgálati, mind a kereskedelmi médiaszolgáltatásban számtalan olyan tevékenységet találunk, amely szerzői jogilag értékelendő. Grad-Gyenge Anikó utal például arra, hogy a közszolgálati rádiók és televíziók eredendően olyan tevékenységeket végeztek és végeznek ma is, amelyek szerzői jogilag is lényegesek, „az új médiaszabályozás mégis kikanyarított egy szeletet az általános szerzői jogi szabályozásból, és a közszolgálati felhasználásokra, valamint az archívumok működésére vonatkozóan új (vagy legalábbis újnak látszó) rendet hozott létre”.³¹

Ahhoz, hogy a szerzőt megillető személyhez fűződő jogokról szót ejtsünk, elsőként lényeges annak megítélése, melyek azok a tévéadásokban gyakran előforduló teljesítmények, amelyek egyáltalán szerzői jogi oltalomra igényt tarthatnak. Sértik-e a mű egységét azok a helyzetek, amikor például sajtótájékoztatón vagy *talk show*-ban elhangzott kijelentéseket később úgy tárják a nyilvánosság elé, hogy nem a teljes beszédet adják le, hanem annak részeit összévágva, ezáltal a nyilatkozóra hátrányosan megváltozik a mondanivaló? A kérdés megválaszolásához az első fontos pont annak tisztázása, hogy az adott műsorban tett kijelentések szerzői jogi oltalom alá tartozhatnak-e.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület (SZJSZT) egy ügy kapcsán megállapította,³² hogy ha a televíziós műsorban elhangzó megszólalások összességében nem alkotnak olyan zárt, rendszerezett, szerkesztett, megformált gondolatszövedéket, amely az alkotás, az egyéni-eredeti módon

³⁰ GYERTYÁNFY Péter (szerk.): *Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 138.

³¹ GRAD-GYENGE Anikó: *Az audiovizuális archívumok szabályozási kerete – különös tekintettel a médiajogi és szerzői jogi rendelkezésekre*. Budapest, Médiaudományi Intézet, 2015, 15.

³² SZJSZT 26/10., Televízióműsorban elhangzott kijelentés szerzői jogi megítélése.

megformált tartalom szintjét elérné, akkor nem tekinthető alkotómunka eredményének, így a szerzői jogi oltalom sem vonatkozik rájuk. Bár ezt a testület egy konkrét műsorban tett kijelentések kapcsán állapította meg, a legtöbb élőbeszédés interjúra igaz az az állítás, hogy azok általában a feltett műsorvezetői kérdésekre adott válaszok, és sok esetben a műsorban részt vevő vendégek, sajtósok egyéb kérdéseiből, megjegyzéseiből kibontakozó kijelentések. Ily módon tehát ebben az esetben nem alkalmazandó az Sztj. 13. §-a sem. Az már más kérdés, hogy a Ptk. alapján meg lehet-e állapítani a nyilatkozó, az interjúalany jóhírnevének megsértését, ha megvalósul a valós tények hamis színben való feltüntetése [Ptk. 2:45 (2) bekezdés].

Mind a közszolgálati, mind a kereskedelmi csatornák gyakorlatában előfordul, hogy zeneszámokat vagy azokból részleteket zenei betétként, műsorok beharangozó zenéjeként használnak fel. Ennek a helyzetnek az elemzéséhez több aspektust kell figyelembe venni. Egyrészt figyelemmel kell lenni arra, hogy teljes zeneszámot használnak-e fel vagy annak részletét, másrészt pedig azt, hogy az adott zeneszám(részlet) milyen stílusú, jellegű és milyen típusú műsorban csendül fel. Ha a zeneszámból olyan részletet ragadnak ki, amely azonosíthatóvá teszi azt, tehát az adott, felhasznált zenei részlet önmagában is hordozza az egyéni, eredeti jelleget, akkor szerzői jogi szempontból releváns felhasználásról van szó, amely érintheti az alkotó személyhez fűződő jogait is.

Ehhez kapcsolódóan emelte ki az SZJSZT is egy ügyben,³³ hogy akkor azonosítható a kizagadott rész a teljes művel, ha a kiemelt rész ugyanúgy hordozza a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleget, mint a teljes alkotás. A kérdés kapcsán a testület arra is utalt, hogy az „azonosítható rész” terjedelmének meghatározása esetről esetre változó, például egy dalszövegnél nem tekinthető azonosítható résznek egy-egy szó, ha az a magyar nyelv szókinccsének része, nem pedig az alkotó által kreált új szó. Ha tehát a zeneszám valamely részét ragadják ki és alkalmazzák a műsorban, elsőként meg kell vizsgálni, hogy azonosítható részről van-e szó. Ha nem, akkor a felhasználás nem releváns szerzői jogi szempontból, így az nem érinti sem a vagyoni, sem a személyhez fűződő jogokat. Ellenkező esetben szerzői jogi szempontból releváns felhasználásról beszélünk, ami maga után vonja az Sztj. szabályainak alkalmazását.

Ha a zeneszám egésze vagy felismerhető része olyan műsorban hangzik fel, amely stílusát, jellegét tekintve ellentétes a zeneszám által képviselt szellemiséggel, felmerülhet a mű egységének sérelme, hasonlóan ahhoz, mint amikor műemlékeket az eredeti helyszínről egy méltatlanra helyeznek át.³⁴ Megjegyzendő, hogy az integritás sérelme egyébként jogszerű, szerződésen alapuló felhasználások esetén is felmerülhet, általában átdolgozással karöltve, azonban ha a teljes zeneszám „nem arra méltó műsorban” csendül fel, sokkal inkább arról lehet szó, hogy maga a felhasználás is nélkülözi a szerző engedélyét, hiszen felhasználási szerződés esetén a szerző tisztában lehet a felhasználás közegével. Ezt igazolja az a bírósági érvelés, mely szerint a „mű engedély nélküli és gondolatosságával nem egyező műsorban történő felhasználás ugyanis szakmai téren és az adott műfajt kedvelők körében hátrányt jelent a szerző számára. A szerzői mű leérté-

³³ SZJSZT 44/07/1., Dalszöveg részletének szerzői jogi védelme.

³⁴ Több esetben értelmezte a bíróság az integritáshoz fűződő jog tartalmát építészeti alkotások vagy műemlékek egyik helyszínről a másikra történő áthelyezése során. A Pest Megyei Bíróság P.23.377/2009/34. számú határozata kimondta például, hogy „[a] mű áthelyezése nyilvánvalóan érinti a műalkotás integritását, kifejezőmódjának meg nyilvánulását, ezért a mű Sztj. 13. § szerinti megváltoztatásnak minősül”.

kelődésével és közvetve a szerző hátrányos megítélésével jár, ha a művet nem a szándékolt gondolatisággal, a maga egységében jelenítik meg, hanem az egy bulvár műsor szignáljaként hangzik fel.”³⁵ Párhuzamosan foglalt állást az SZJSZT egy másik zeneszám kapcsán, amely jogellenes átdolgozással egy valóságshow-ban csendült fel. Az SZJSZT kiemelte, hogy a „jelen ügyben eljáró tanács álláspontja szerint a *Vigyázz rám!* c. mű dalszövegének jelentős átírása, ráadásul az eredeti gondolatiságtól ilyen távol álló módon, egyértelműen a mű csonkításának minősül, és mint ilyen, a zeneszerző és a szövegíró személyhez fűződő jogát sérti.”³⁶

Kevésbé gyakran merülhet fel a tévéadásokban a szerző névfeltüntetési jogának és a mű nyilvánosságra hozatalának jogát érő sérelem, ugyanakkor az Szjt. kifejezetten tartalmaz a névfeltüntetésre vonatkozó olyan rendelkezéseket, amelyek az audiovizuális médiaszolgáltatásra irányadók. Az Szjt. 36. § (3) bekezdése szabad felhasználási esetköröt rögzít: az audiovizuális médiaszolgáltatásban bármely képzőművészeti, fotóművészeti, építészeti, iparművészeti vagy ipari tervezőművészeti alkotás díszletként szabadon felhasználható, ilyenkor a szerző nevének feltüntetése nem kötelező. A szakirodalom utal arra, hogy a médiaszolgáltatás jellegéből adódóan a szabad felhasználás igen gyakori, de természetesen – mint minden szabad felhasználásnál – a tartalom előállítása és szerkesztése során figyelemmel kell lenni a szabad felhasználás jogszerűségére.³⁷ Ehhez képest azonban engedélyköteles, ha díszlet és jelmez céljára készült műveket kívánnak felhasználni az audiovizuális médiaszolgáltatásban. Ez a szerző engedélyét megkövetelő szabály értelemszerűen a szerző nevének feltüntetését is előírja [Szjt. 36. § (4) bekezdés]. Kiemelendő, hogy az Szjt. 36. § (3) bekezdésében szabályozott szabad felhasználás kizárólag az audiovizuális médiaszolgáltatót illeti meg. Megjegyzendő azonban, hogy az újmédia hatására ez a szabály is alkalmazkodni kényszerül, hiszen az audiovizuális médiaszolgáltatók is megjelennek például a közösségi médiában vagy a videómegosztó platformokon, ahol műsoraikat elérhetővé teszik.

Előfordul a közszolgálati csatornák egyes műsoraiban, például az időjárás-előrejelzők, hogy nézők által készített és beküldött fotókat, videókat tesznek közzé. Ha a beküldött fotó valójában fotóművészeti alkotásnak minősül [Szjt. 1. § (1) bekezdés i) pont], és egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik, a szerzői jog hatálya alá esik, tehát a beküldő szerző nevének feltüntetése szükséges. A televíziós műsorok gyakorlata alapján a fotót készítő szerző nevét, művésznevét feltüntetik, vagy kérésére név nélkül hozzák nyilvánosságra. A fotót a műsorba beküldő szerző a beküldés aktusával egyúttal hozzájárul műve nyilvánosságra hozatalához is.

5. A közösségi média hatása a szerzői személyiségi jogokra

Szinte már közhelyként kezeljük – és emiatt furcsamód megszoktuk, sőt elfogadtuk –, hogy a közösségi média milyen veszélyeket rejt magában személyiségi jogainkra, magánéletünkre,³⁸ adatainkra. Miért lenne ez alól kivétel az alkotó ember és műve? A szerzők vajon szintén köz-

³⁵ Legfelsőbb Bíróság 21744/2007/6.

³⁶ SZJSZT 02/13., A zeneművek átdolgozásával és integritásvédelmével kapcsolatos szerzői jogi kérdések.

³⁷ Kiss Zoltán – Sziví Gabriella: *A közszolgálati médiaszolgáltatás és a szellemi tulajdonjogok kapcsolódási pontjai és szabályozási környezete*. Budapest, Médiatudományi Intézet, 2015, 77.

³⁸ Lásd HALÁSZ Csenge: Személyiségi jogok a közösségi médiában – új kihívások a bírói gyakorlat tükrében. *Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Juridica et Politica*, 2020, 341–357.

helyszerűen kezelik, és megszokták, hogy a közösségi média károsan is hathat műveikre, esetleg egyenesen alkotókedvükre? Bár nem sérti szerzői személyhez fűződő jogukat, ha egy nyilvános bejegyzésben, a kommentek áradatában az alkotásukról szóló destruktív, becsmérlő megjegyzéseket olvasnak, az alkotókedvükre ez káros hatással lehet. Így pedig hiába igyekeznek ösztökélni a jogalkotót az alkotómunka folytatását,³⁹ ha a külső, a szerzőtől független tényezők ilyen erőteljesen képesek befolyásolni azt. Persze éles nyelvű kritikusok a közösségi platformok és az internet szabadsága előtt is léteztek, azonban csekélyebb számban jutott el a szerzőkhöz a kritika. Mindezzel együtt a személyhez fűződő jogok is veszíthetnek garanciális jellegükből.

Emellett ha elismerjük, hogy a közösségi média megkönnyíti, hogy a szerzői jogi jogsértések nagy számban valósuljanak meg, akkor azt is kijelenthetjük, hogy a közösségi médiának kizárólag káros hatása van a szerzői jogokra? Erre a kérdésre a válasz nyilvánvalóan nemleges, hiszen nem ördögtől való a szerzői művek vagy azok részletei megjelenítése a közösségi platformokon. Sőt, egyre gyakrabban látható, hogy közösségimédia-felületeken reklámoznak szerzői műveket, így a szerzők is tudatosabban használják ezeket.⁴⁰

A közösségi médiával összefüggésben érdemes utalni arra a jelenségre, amelyet Pogácsás Anett „exponenciális sokknak” nevez, hiszen az „alkotás-tömegtermelés és a számba vehetetlenül gyakori műfelhasználások”⁴¹ nagy számban jelennek meg a közösségimédia-platformokon is. Legjobb példája ennek az Instagram, ahol szép számmal fordulnak elő olyan fotók is, amelyek valóban rendelkeznek azzal az egyéni, eredeti jelleggel, amely kiemeli őket a hétköznapi fényképek közül, így szerzői jogi oltalomra tarthatnak igényt.

A közösségi média teret enged a felhasználók szabad véleménynyilvánításainak, önkifejezéseinek is. Így mondhatjuk azt, hogy megfelelő platformja lehet a szerzők véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlására, így végső soron a művek nyilvánosságra hozatalára is? A szerzői jog – helyesen – nem szabja meg, hogy a nyilvánosságra hozatalnak hol kell történnie. Ugyanakkor a közösségi médiában történő nyilvánosságra hozatal nem minden műtípus esetében történhet meg valójában, de például fényképek, rövidebb videók (élőben), versek, rövidke irodalmi alkotások közzétehetőek ott. Ami azonban ezzel együtt aggályosabb, az a nyilvánosságra hozatal párjaként ismert visszavonás joga. A szerzői jog korlátok közé szorítva, de biztosítja a mű visszavonásának lehetőségét (Sztj. 11. §).

A visszavonás jogának érvényesülése az internet és a közösségi platformok világában még nehezebben értelmezhető. Az Sztj. szerint a „szerző alapos okból, írásban visszavonhatja a mű nyilvánosságra hozatalához adott engedélyét, a már nyilvánosságra hozott művének további felhasználását pedig megtilthatja; köteles azonban a nyilatkozat időpontjáig felmerült kárt megtéríteni”. Ezen a ponton az írásbeliség követelménye sem biztosítható egyértelműen, másrészt pedig a mű további felhasználásának megtiltása is problémákba ütközhet. Letörölheti, elrejtetheti a profiljáról a korábban közzétett alkotást, de ami egyszer a közösségimédia-platformokra és általában az internetre felkerül, annak tényleges törlésére semmi garancia nem létezik.

³⁹ Lásd erről az Sztj. preambulumát: „A technikai fejlődéssel lépést tartó, korszerű szerzői jogi szabályozás meghatározó szerepet tölt be a szellemi alkotás ösztönzésében, a nemzeti és az egyetemes kultúra értékeinek megóvásában.”

⁴⁰ ERDŐS Boglárka: A zenei üzleti modellek szerzői jogi háttere. *Médiakutató*, 2015/3., 102.

⁴¹ POGÁCSÁS Anett: Tartalomáramlás és hozzáférés a szerzői jog „fogyasztói korszakában”. *In Medias Res*, 2017/1., 146.

Egyes szakirodalmi álláspontok szerint a közösségi médiában a művek egysége viszonylag könnyen sérülhet, mert a közzétett tartalmakban gyakran használják fel más művek egyes részeit, aminek következtében az eredeti művek könnyedén eltorzulhatnak, hamisan tárulhatnak a közönség elé.⁴² Ez az utóbbi években a mémek kapcsán figyelhető meg leginkább, amelyek sok esetben ismert filmek jeleneteiből, fotóművészeti alkotásokból, festményekből készülnek humoros-gunyoros feliratokkal ellátva. A mémekkel kapcsolatban alapvetően felmerülhet az eredeti mű integritásának sérelme, hiszen az eredeti mű mondanivalóját, gondolatosságát nemritkán negatív irányban használják fel.

Figyelembe kell vennünk azonban, hogy a mémeknek és a mémek készítőinek nem az a céljuk, hogy átdolgozzanak, módosítsanak egy művet, hanem hogy közkedvelt jelenetekkel humort közvetítsenek. Így a mémekkel kapcsolatos következő szerzői jogi kapocs a paródia,⁴³ ahogyan azt az Európai Bizottság is kiemelte a DSM irányelv megalkotásakor,⁴⁴ elosztatva az internet népének azon félelmeit, hogy a vicces GIF-ek, mémek a tartalomszűrés áldozatai lesznek.⁴⁵ A szerzői jogi oltalom szempontjából az is kiemelendő, hogy a mémek nem tekinthetők szerzői jogi oltalom alatt álló alkotásnak, sőt sokan ún. internetes, digitális folklórnak tekintik⁴⁶ azokat.

6. A szerzői személyhez fűződő jogok és reklámok

„A reklám az, ha bebeszéljük előre az embereknek, hogy valaminek örülni fognak” – írta Rejtő Jenő.⁴⁷ Noha a megfogalmazás kevésbé tudományos, annál szellemesebb, és megragadja a reklámok lényegét. A reklámokkal kapcsolatos szerzői jogi vonatkozások is több aspektusból vizsgálhatók: a reklám mint alkotáséból, a reklámban megjelenő, abban felhasznált vagy akár a nem nyomtatott reklám által megszakított szerzői mű szempontjából. Az Sztj. külön, a VIII. fejezetben rendelkezik a reklámozás céljára megrendelt művekkel kapcsolatos felhasználási szabályokról. Ezeket a sajátos szabályokat az indokolja, hogy a felhasználás célja eltérő kezelést igényel. A kifejezetten reklám céljára készült művek általában nem használhatók fel önállóan, csak a reklámban, sőt sok esetben önállóan nem is állják meg a helyüket. A reklámozás céljára megrendelt művekkel kapcsolatban sajátos személyiségi jogi kérdések kevésbé relevánsak.

A reklámokban felhasznált, azokban megjelenő egyéb szerzői művek kapcsán azonban érdekes kérdésekkel találkozhatunk. Ha egy szerzői alkotás – tipikusan zene –, amely eredetileg

⁴² Marc-André J. RENOLD: Internet et le droit d'auteur. 124(4) *La semaine judiciaire* (2002) 100.

⁴³ Sztj. 34/A. §; bővebben lásd UJHELYI Dávid: *A paródiakivétel szükségessége és lehetséges keretrendszere a hazai szerzői jogban*. Budapest, Ludovika, 2021.

⁴⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2019. április 17-i (EU) 2019/790 irányelve a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról. (HL L 130., 2019.5.17., 92–125.).

⁴⁵ LÁBODY Péter: Szerzői jogi „user-szabadságok” a globális tartalommosztó platformokon. *In Medias Res*, 2021/1., 107.

⁴⁶ POGÁCSÁS Anett: *Szájról szájra, gépről gépre... A folklór szerzői jogi megítélése a digitális közegben*. V. Copy21 Blogshop, 2021. október 1., <https://bit.ly/3aMbc1a>; MOLNÁR György – SZÜTS Zoltán – TÖRTELEKI Telek Mária: A mémek mint az internetes folklór részei. *Hungarológiai Közlemények*, 2017/1., 54–66.

⁴⁷ REJTŐ Jenő: *Vesztegzár a Grand Hotelben*. Budapest, Helikon [1939] 2020.

nem reklám céljára készült, reklámfilmben tűnik fel, megfilmesítési engedély szükséges a dal zenéjének és szövegének felhasználásához.⁴⁸ E körben a nyilvánosságra hozatal joga önmagában kevésbé sérülékeny, mint a névfeltüntetés és az integritás joga, hiszen ilyen esetben már nyilvánosságra hozott, tipikusan ismert zeneszámokról van szó. A névfeltüntetés joga érvényesül, amikor a reklámban szerzői művekből idéznek, így az idézés általános szabályai szerint a szerző nevét fel kell tüntetni. Felmerülhet, hogy a nem reklám céljára készült művek – ismét leginkább zene – reklámfilmekben való szerepeltetése sértheti-e a mű egységét, ha olyan reklámban szerepel, amely dehonesztáló lehet a mű szellemiségére nézve.

Feloldja a teoretikus kérdést, hogy ezeknél a példáknál a reklámban szerepeltetett zeneszám általában már a közkinccs körébe tartozik a lejárt védelmi idő miatt, így annak integritására már nem lehet alappal hivatkozni akkor sem, ha megkérdőjelezhető a zeneszám és a reklámozott termék kapcsolata. Amennyiben pedig olyan művet kívánnak szerepeltetni a reklámfilmben, amelynek védelmi ideje még fennáll, felhasználási engedély szükséges, így a jogosultnak tudnia kell a reklámfilm jellegéről, a reklámozandó termékről. Ha a szerző nem ad engedélyt a felhasználásra, akkor nemcsak az integritás sérelme merülhet fel (ha annak törvényi feltételei fennállnak), de az engedély nélküli felhasználás is szerzői jogi jogsértést valósít meg.

A reklámfilm által megszakított mű kapcsán a megszakított film egységének sérelme merülhet fel például abban a szélsőséges gyakorlatban, hogy párbeszéd közben szakítják meg a filmet.⁴⁹ A televízióban látható filmek reklámokkal történő megszakítása azonban sokkal inkább a nézőket zavaró jelenség, hiszen a mű egységének sérelme a szerző személyéhez fűződő joga, függetlenül attól, hogy a nézőt bosszantja-e a megszakítás. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a korlátozás nélküli számú megszakítások jogszerűek,⁵⁰ hiszen komoly mértékben képesek torzítani a művet.

7. Összegzés

Mint a fentiekből látható – és várható volt –, a legkevesebb probléma, nyitott kérdés a közszolgálati médiában figyelhető meg. Ez a helyzet alapvetően két okra vezethető vissza: a jogi szabályozás kiforrottságára és az alanyok hozzáállására. Az internet hatása miatt a hagyományos média és az újmédia között olyan együttélés tapasztalható,⁵¹ amely az eddig jelentkező problémákat nem oldja fel, sőt még inkább kihangsúlyozza. Szintén megfigyelhető – ahogyan a médián kívüli szerzői jogi jogviszonyokban is –, hogy a három személyhez fűződő jog közül a legérzékenyebb és egyben a legnehezebben érvényesíthető a mű integritása.

⁴⁸ POGÁCSÁS Anett: Szerzők és műveik a meggyőzés szolgálatában – reklámalkotók és reklámarcok. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2007/2., 25.

⁴⁹ Megjegyzendő, hogy az Mttv. és az AVMS irányelv is keretek közé szorítja a reklámok bejátszását, mégis találkozhatunk ezzel a zavaró gyakorlattal.

⁵⁰ POGÁCSÁS Anett: A televíziózásban az információs társadalom hatására felmerülő egyes szerzői jogi kérdések – I. rész. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2006/2., 43.

⁵¹ Anja BECHMANN PETERSEN: Realizing Cross Media. In Tanja STORSUL – Dagny STUEDAHL (szerk.): *Ambivalence Towards Convergence: Digitalization and Media Change*. Göteborg, Nordicom, 2007, 57.

A tanulmány igyekezett rávilágítani, hogy a szerzői személyhez fűződő jogok garanciális szerepe az újmédiában ugyanúgy hangsúlyozandó, mint a kiforrottabb jogszabályi háttérű hagyományos médiában. A személyiségi jogok előtérbe helyezése és tiszteletben tartása az interneten és a különböző médiamegjelenésekkor tudná igazán fokozni azok védelmi szerepét. E feladat teljesítését azonban nem lehet kizárólag a jogalkotó nyakába varrni. A szerzők és a felhasználók szerzői jogtudatosságának fokozásával ugyanis könnyebben elérhető az az erkölcsi megbecsülés és végső soron az alkotómunka ösztönzése, amelyre a személyhez fűződő jogok és a jogi szabályozás egyaránt hivatottak.

A SZEMÉLYISÉGI JOGOK VAGYONI ÉRTÉKE ÉS TÁRGYIASULÁSA

SZERZŐ: Schultz Márton

ÁRA: 6000 Ft

A kötet megjelenését az Alapítvány az Új Polgári Törvénykönyvért támogatta.

Marlene Dietrich valószínűleg sosem gondolt volna rá, hogy halála után a fényképe felhasználásának jogértelmezésével a német alkotmánybírák eljutnak a személyiségi jogok örökölhetőségének jogi elismeréséhez. A kötet a személyiségi jogok ezen vagyoni értékének előfeltételeit és kérdéseit vizsgálja a német és a magyar jogban.

A szerző a tárgyiasulás fogalmához köti ennek a vagyoni értéknek a megszerzését, amely egyes személyiségi jegyek személyiségtől való elválásának, másodlagos felhasználásának leírására szolgál. A könyv központi szerepet tulajdonít a személy nevének, amely szóbeli megjelölési jellege folytán a személyiségi jogok körében a legtöbb irányban tárgyiasulhat: cégnév, domainnév részét képezheti, be nem jegyzett kereskedelmi névként funkcionálhat, bejegyezhető védjegyként, de reklámcélú használata sem kizárt.

Ez alapján a kötet nem csupán térképet nyújt a személyiségi jegyek kereskedelmi felhasználásának módjaihoz, hanem lefekteti a tárgyiasulásalapú személyiségvédelem elvi alapjait. A királyi Kúria gyakorlatának vizsgálata alapján egyértelmű, hogy a személyiségi jogok vagyoni értékminősége nem a modern kor szüleménye, hanem a vagyoni érdekek védelme váltotta ki a személyiségi jogok elismerését. Az emberi méltósághoz való jog fogalmának eltérő német és magyar értelmezésével is foglalkozik, ahogyan azzal is, miért nem kellett volna az alkotmányjogi méltóság fogalmát meghonosítani a polgári jogban.